

τὰ πλάγια σίδηρα οὐδὲν ἄλλο ἐνεργοῦσιν ἢ νὰ ὑποδατᾷωσι τὰς ἀμάξας.

Ἡ σιδηροδρομικὴ ὁδὸς κατεσκευάσθη ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πλευρᾶς τῆς Μεγάλης ὁδοῦ τῶν Ἀλπεων ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ κρημνοῦ, κατέχουσα πλάτος 10 μέτρων καὶ ἀφίνουσα πλάτος 6 μέτρων εἰς τὴν κοινὴν ὁδόν. Ἡ μέση ταχύτης τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μὲν τὰ ἐμπορεύματα εἶναι 10 χιλιομέτρων καθ' ἐκάστην ὥραν, 17 δὲ χιλιομέτρων διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Ὁλόκληρος ἡ ἀπὸ Ἀγ. Μ. χιήλ εἰς Σοῦσα ὁδὸς, δι' ἣν πρότερον ἀπητοῦντο 12 ὥραι διὰ τῶν κοινῶν ἀμαξῶν, διατρέχεται νῦν εἰς διάστημα 4 περίπου ὥρῶν. Πρὸς ἐξασφάλισιν κατὰ τῶν καταιγίδων, τῆς χιόνος καὶ τῶν χιονοστοιβάδων ἐκάλυψαν εἰς πολλὰ μέρη τὴν ὁδόν, ἀλλαχοῦ μὲν διὰ ξύλων, ἀλλαχοῦ δὲ διὰ θόλων ἐκτιτυμένων, καὶ ἀλλαχοῦ διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων. Ἐξωδεδύθησαν δὲ διὰ τὴν ὁδὸν ταύτην 8 ἑκατομμύρια φράγκων.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπῆρχον φόβοι περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς προκειμένης ὁδοῦ, ἀλλ' οἱ φόβοι οὗτοι ἐξηλείφθησαν καὶ οἱ περιηγηταὶ διὰ ταύτης πλέον διέρχονται τὰς Ἀλπεὺς ἐκεῖνας, ὥς ὁ Ἀνρίκος πρὸ 1900 ἐτῶν μετὰ τοσοῦτου κόπου καὶ μόχθου διέβη. Ἀλλως τε ἡ ὁδὸς εἶναι γρηγορωτάτη. Φυτεῖα περικαλλές, θέαι μεγαλοπρεπεῖς, χεῖμαρροι καὶ καταπτώσεις ὑδάτων ἀνά πᾶν βῆμα, καὶ αἱ γηχμαλαὶ κορυφαὶ καλύβαι ἐκεῖναι, καὶ τὰ δροσερὰ τοπία, καὶ οἱ χωρικοὶ ἐκπληκτοὶ ἐπὶ τῇ τόλμῃ νὰ διαβῇ ὁ σιδηρόδρομος πρὸ τῆς θύρας αὐτῶν.

ΜΙΧ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΙΝΑ

ΠΕΡΙ

ΤΑΣΣΟΥ,

(Συνέχεια καὶ τέλος — Ἰδε Φυλλ. Ε΄.)

Εἰς Ταυρίνον εὔρε παρὰ τῷ Φιλίππῳ Δ' Ἔστε καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Μαρίας τῇ Σαβανδῇ τὴν αὐτὴν ἐγκάρδιον καὶ εὐκρινὴ ἀγάπην τῆς ὁποίας καὶ πρότερον δείγματα εἶχε λάβει, ἥρκει δὲ μόνον νὰ ἐπιθυμήτῃ πραγματικῶς τὴν εὐτυ-

χίαν του καὶ οἱ ἡγεμόνες οὗτοι ἀμέσως ἤθελον τὴν προσφέρει αὐτῷ καὶ ὄντως ἤθελεν εὐτυχῆσαι ἂν ἔμενε πρὸ αὐτοῖς. Κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον ὁ καρδινάλιος Ἀλβάνης ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν ἐν ἣ τῷ ἀπεδείκνυε τὸ ἀπερίσκεπτον καὶ ἀκατάστατον τοῦ βίου του καὶ τὸ ἄτοπον τῶν φόβων του, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐσυμβούλευσεν αὐτὸν εὐκρινῶς καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν λόγοι προερχόμενοι ἐκ τῶν σπλάγγων ἀληθοῦς φιλίας. Καὶ δὲν ἔφερεν ἀληθῶς κακὸν ἀποτέλεσμα ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἐπειδὴ πραῦνθεὶς ἐπανελάβε τὰς τακτικὰς αὐτοῦ ἀσχολίας, συνέθεσε δὲ διάφορα ποιήματα καὶ διάφορα ἄλλα πεζὰ ἔργα, ἐξ ὧν κυριώτερα εἶναι οἱ δύο περὶ Εὐγγελίας καὶ Τιμῆς διάλογοι οἵτινες εἶναι ἱκανὴ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι δὲν ἔπασχεν εἰμὴ περιοδικῶς.

Ἀλλ' ἡ ἰδέα τῶν χειρογράφων του ἔμεινεν ἐρριζωμένη εἰς τὸν νοῦν του, δὲν εἶναι δὲ δύσκολον ὅτι ὁ ἔρως του εἶχεν ἀναπτυχθεῖ περισσότερον. Ὅθεν τῷ ἐπῆλθε καὶ πάλιν ἡ ἰδέα νὰ ὑπάγῃ καὶ ἐκ δευτέρου εἰς Φερρῆραν. Ὁ Φίλιππος Δ' Ἔστε προσεπάθησε νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ του, ἀλλὰ μὴ κατορθώσας νὰ τὸν μεταπείτῃ, ἀπεφάσισε νὰ παρακαλέσῃ τὸν δοῦκα Ἀλφόνσον ὅπως τῷ δοθῇ ἡ ἀδεια νὰ ἐπαέλθῃ εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ πράγματι ἔτυχε τῆς ἀδείας ταύτης, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ μείνῃ ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης, προπόντων δὲ νὰ δοθῇ εἰς τὴν διαίτην τῆς ὁποίας εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην.

Ὁ Τάσος ἔφθασεν εἰς Φερρῆραν κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐορτάζοντο οἱ γάμοι τοῦ δουκὸς μετὰ τῆς Μαργαρίτας Γονζάγῃ. ἤλπιζε νὰ τύχῃ ἀκράδεως παρὰ τῷ δούκι καὶ ὡς ἄλλοτε νὰ εἰσαχθῇ ὑπὸ τῶν πριγκιπιστῶν, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἤλλαξαν καὶ οὐδεμιᾶς δεξιότητος ἔτυχε τόσον ἐκ μέρους τῶν ἡγεμόνων ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν αὐλικῶν καὶ αὐτῶν τῶν θεραπόντων, οἵτινες μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ψυχρότητος προσεφέρθησαν αὐτῷ ὅθεν, μὴ ἀμφιβάλλων πλέον περὶ τῆς δυσμενείας εἰς ἣν περιέπεσε καὶ βλέπων ἑαυτὸν ἐγκαταλειμμένον ὑπὸ τῶν παλαιῶν φίλων του καὶ ἐκτεθειμένον ὑπὲρ ποτε εἰς τὴν ὀργὴν καὶ τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν του, πρᾶφτος ἐκ τοῦ θυμοῦ καὶ ἐξηγριωμένος κατήντησε μίαν ἡμέραν νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ δουκὸς καὶ περὶ τῆς αὐλῆς πᾶν ὅτι καρδία πληγωμένη καὶ πνεῦμα ἐξημμένον ἠδύναντό ποτε νὰ ὑπαγορεύσῃ. Ταῦτα ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ δουκὸς διαττραφέντα πρότερον ἴσως

καὶ κακοβούλως ὑπὸ μαύρης τινος φυγῆς δηλητηριασθέντα, ἔφερον τὸν δοῦκα εἰς θέσιν νὰ διατάξῃ ὅπως ὁδηγήσῃσι τὸν Τάσσον ὡς φρενήρη εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἀγίας Ἀννης, μετ' αὐστηρᾶς διαταγῆς νὰ κλείσωσιν αὐτὸν παραχρῆμα, ἀμέσως δὲ καὶ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ θέσωσιν αὐτὸν ὑπὸ διαίταν καὶ νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς θεραπείας.

Συμβεβηκὸς τοιοῦτον ἐμελλεν ἀναγκαίως νὰ δώσῃ ὥθλησιν ἰσχυροτέραν εἰς τὴν ἀσθένειαν ἣν παρήγαγεν ἡ πυρέσσουσα τοῦ Τάσσου φαντασία, τὴν ὁποῖαν ἐγέννησαν καὶ συνετήρουν αἱ ἀδιάλειπτοι καὶ συνεχεῖς σκέψεις καὶ οἱ συλλογισμοί, τὴν ὁποῖαν ἐπηύξησεν ἡ σταθερὰ καὶ ἀμετάτρεπτος ἄρνησις τῆς ἀποδόσεως τῶν χειρογράφων του, τὴν ὁποῖαν τέλος ἀτυχῆς ἔρωις ἔτρεφε καὶ τὴν ὁποῖαν καθίστα ἀθεράπευτος ἡ ὀλοσχερὴς ἐγκατάλειψις εἰς τὴν ὁποῖαν ἐβλεπεν ἑαυτὸν ἐκτεθειμένον.

Ὅτε, χωρισθεὶς τοῦ κόσμου, κατήντησεν εἰς τόσον ἐλεεινὴν κατάστασιν, ἐπίστευσαν πλέον οἱ εἰδικροτεῖς φίλοι του, ὅτι ἔφθασεν ἤδη ἡ περιζήτητος ἐκείνη στιγμή καθ' ἣν θὰ ἠδύναντο νὰ τοῦ ἀφαιρέσωσιν ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου οὐδὲ ἡ δύναμις τοῦ δουκὸς οὐδὲ τὰ τεχνάσματα καὶ αἱ συκοφαντίαι τῶν ἀυλικῶν ἔτχυναν νὰ στερήσωσιν αὐτὸν, ἐννοῶ τὴν δόξαν τὴν ὁποῖαν τὸ πόνημα του τῷ ἐξκτράλιζεν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ὅθεν ὑπεχρεώθησαν τότε ἀμέσως οἱ ἀκαδημαῖκοι τῆς Κρούσκας νὰ ἐκφέρωσι τὰς κρίσεις των ἐπὶ τῆς *Ιερουσαλήμ*. Δύσκολον εἶναι νὰ εἰπωμεν ἂν ἡ πρόνοια φίλου τοῦ τινος ἢ νέα τις ἐπίνοια αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν του κατώρθωτε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ ὀφλωρεντινὸς λίβελλος· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι πρὶν εἶναι ὑπερκασιπώσιν αὐτὸν πεπαιδευμέναι τινες ἄνδρες ὑπερήσπασεν αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν μετὰ τόσης εὐφύας καὶ κρίσεως διεξήγαγε, ὥστε φαίνεται ἀπίστευτον πῶς, καὶ μετὰ τοιαύτην ἀπολογίαν, ἐν ἣ τὸτον καλῶς ἐφαίνετο ἡ ὀρθότης τῶν κρίσεών του, διατηρήθη ἡ ἀνότης ἰδέα τοῦ ὅτι εἶναι φρενοβλαβὴς, καὶ πῶς ὑπέμεινεν ὁ δοῦξ νὰ κρατῇ μετὰ τῶν φρενοβλαβῶν ἄνθρωπον ὅστις οὐ μόνον βλαψίφων δὲν ἦτο, ἀλλὰ καὶ λίαν συνετός.

Ὁ Τάσσος ἔγραψε πρὸς τὸν Γρηγόριον ΙΓ', πρὸς δὲ καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ῥωδόλφον περὶ τοῦ σκληροῦ τρόπου καθ' ὃν μεταχειρίζοντα αὐτόν. Ὅλοι οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἰταλίας ἔλα-

βον οἶκτον δι' αὐτόν, καὶ συμμερισθέντες τὴν συμφορὰν τοῦ παρεχάλεσαν τὸν δοῦκα νὰ τον ἀφῇσῃ ἐλεύθερον. Ἀλλ' ὁ δοῦξ ἦτο ἀδυσώπητος. Ὅπωςδ' ἦποτε ἐνίκησαν ἐπὶ τέλους αἱ ζωηραὶ ἐνστάσεις τοῦ Βικεντίου Γονζάγα, ὅστις ἔλαβε τὸν Τάσσον μετ' ἑαυτοῦ εἰς Μάντουαν.

Ἀλλ' ὁ ἀὴρ καὶ τὸ κλίμα τῆς Μαντούης ἔβλαπτε τὸν Τάσσον, αἱ ἀσθένειαι τοῦ ἀνενεοῦντο, αἱ δὲ θεραπείαι καὶ τὰ φάρμακα οὐδὲν αἴσιον καὶ ἀποτελεσματικὸν κατώρθουν. Ἐξήτησε καὶ ἐπέτυχε νὰ μεταβῇ εἰς Βεργάμην, ὅπου οἱ γονεῖς του ὑπεδέχθησαν αὐτόν μετὰ τοῦ γλυκυτέρου τρόπου καὶ ἐώρτασαν τὴν ἀριζίν του. Ἐκεῖ ἐτελείωσε τὴν τραγωδίαν αὐτοῦ ὁ *Τορρισμόνδος* (Torris mondo), τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἤδη ἀρχίσει κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐν Φερόρα διαμονήν, καὶ ἀφιέρωσεν αὐτὴν τῷ Βικεντίῳ Γονζάγα.

Ἐν τοσοῦτῳ αἱ αἰαλαὶ ἤρχισαν νὰ μὴ τῷ ἀρέσκωσιν ἢ μᾶλλον δὲν τῷ ἤρεσκον ἤδη. Ἐνόμιζεν ὅτι μόνη ἡ ἀνεξαρτησία ἦτο ἐκείνη ἣτις ἠδύναντο νὰ τὸν φαιδρύνῃ. Ἀνεχώρησεν ὅθεν ἀμέσως καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως (Regno)· κατάλληλος δὲ τόπος ὅπως διάγῃ βίον ἡρεμον καὶ ἀπηλλαγμένον πάσης φροντίδος ἐράνη αὐτῷ τὸ Monte Oliveto. Καὶ ἀληθῶς ἐκεῖ πλέον ἤρχισε μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας νὰ καταγίνηται καὶ νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς υγείας του. Ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἤρχισαν νὰ ἀναζωπυροῦνται ἐν αὐτῷ τὰ συμπτώματα καὶ οἱ καπνοὶ τῆς βρογχίτιδος μελαγχολίας ἐκ τῆς ὁποίας πρὸ πολλοῦ ἔπασχε, καὶ ἡ ὁποία ἐπὶ τοσοῦτον κύβησε, ὥστε κατήντησε νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶχε πνεῦμα ἰδιαζόν (καθὼς εἶπεν ὁ Σωκράτης) τὸ ὁποῖον κατὰ καιροὺς ἐπεσκέπτατο αὐτόν, διημέρυσεν ἐν αὐτῷ καὶ εἶχε μέρος ἐνεργὸν ὅσαςκις ὠμίλει περὶ σπουδαίων καὶ σκοτεινῶν ζητημάτων. Ὁ φίλος του Μάνσος, ὅστις καὶ ἔγραψε τὸν βίον του, διηγεῖται ὅτι, χλευάζοντος αὐτοῦ τὴν περὶ τοῦ πνεύματος τούτου ἰδέαν, ὁ Τάσσος τῷ ὑπεσχέθη νὰ τὸν βεβαιώσῃ περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς ἰδέας ταύτης, λέγων, «θὰ ἔλθῃ στιγμή, μάνσε, καθ' ἣν θὰ ἴδῃς τὸ πνεῦμα τοῦτο τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐντός μου». Μιᾶ λοιπὸν ἡμέρα, πρὸντος αὐτοῦ, ὁ Τάσσος ἤρχισε νὰ διαλέγηται περὶ ἀντικειμένων τοσοῦτων ὑψηλῶν, καὶ μετὰ τοσαύτης περὶ αὐτῶν νὰ πραγματεύηται εὐγλωττίας, ὥστε ὁ Μάνσος οὐδ' ἅπαξ ἐτόλμησε νὰ τὸν διακόψῃ. Τότε ὁ Τάσσος σρέψας τὸν λόγον εἶπεν αὐτῷ ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ

τοῦ πνεύματος περὶ τοῦ ὁποίου τῷ εἶχεν ἄλλοτε εἶπει. Ἀλλ' ὁ Μάνσος εἰς ἀπάντησιν εἶπεν ὅτι μάλιστα ἀμφέβαλλε περισσότερην· ἐπειδὴ εἶχε μὲν ἀκούσει ἓνα διήλογον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις θαυμασίον καὶ εὐφυῆ, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἐν τούτοις τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποσχεθῇ νὰ τῷ δείξῃ.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ συνήθης ἀνησυχία ἣτις ἐτάραχσεν αὐτὸν δὲν τὸν ἄρρηκτον νὰ ἀπολαύσῃ ἀνέτως καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς τέρψεις τοῦ Monte-Oliveto. Ἀναχωρήσας λοιπὸν ἐκεῖθεν ἐπενήλθεν εἰς Ῥώμην ὅπου Σήζιστος ὁ Ε΄. ἂν καὶ ἦκιστα φίλος τῶν ποιητῶν, ἐτίμησεν ὅμως αὐτὸν ὑπερβαλλόντως. Καὶ τοῦτο ὡς φαίνεται παρεκίνησε τὸν Τάσσον νὰ ἐξυμνήσῃ καὶ πεζῶς καὶ ἐμμέτρως τὴν μεγαλοφυλίαν καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ποντίφηκος ἐκείνου. Ἐν Ῥώμῃ ὁ Τάσσος εὔρε τὸν δοῦκα τῆς Φλωρεντίας μεθ' οὗ, καρδινάλιου ἔτι ὄντος, ἐγνωρίσθη. Οὗτος τὸν προσεκάλεσε νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς Τοσκάναν, πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ σκοποῦ του πρεσκάλεσε καὶ τὸν πάπα νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Τάσσῳ.

Ἀλλ' ἡ διαμονὴ τοῦ Τάσσου εἰς Φλωρεντίαν, τόπον ἀναμνησκόντα αὐτῷ τὰ παθήματα ὅσα ὑπέστη ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Φερράρας, ὑπῆρξε βραχεία, καθότι μετ' ὀλίγον μετέβη εἰς Νεάπολιν ὅπου κατέφυγεν εἰς τὸν Μάνσον, ὅστις εἶχε τὴν τέχνην νὰ τὸν μεταχειρισθῇ τὸσον καλῶς, ὥστε ἡ μαύρη μελαγχολία, ἣτις ἠνώχλει αὐτὸν, ἐντὸς ὀλίγου ἠρπνίσθη. Ἐνταῦθα ἐπελάβετο τῶν διορθώσεων καὶ ἐπιδιορθώσεων τοῦ ποιήματός του, ὠφελούμενος ἐξ ὅλων τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων κρίσεων καὶ καθὼς πρότερον εἶχεν ἀπεικονίσει τὸν Γοφρέδον ἐν τῇ ἐλευθερωμένῃ Ἱερουσαλὴμ, οὕτω τὸν ἀπεικόνισε ταύτην ἐν τῇ Ἡλωμένῃ Ἱερουσαλὴμ. Ἀλλ' ἡ μεγαλοφυΐα ἔχει τινὰς κινήσας ἰδέας, ἀδύνατον δὲ εἶναι νὰ βυθίσῃ κατ' ἄλλους· καὶ τοῦτο εἶναι ἐν ἐκ τῶν αἰτίων διὰ τὰ ὅποια ἡ Ἡλωμένη Ἱερουσαλὴμ δὲν ἠδυνήθη νὰ καθέξῃ τὴν θέσιν τῆς ἄλλης. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο εἶχε λάβει τὴν θέσιν τοῦ ποντίφηκος Κλίμεντος Η΄. ὁ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ καρδινάλιος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς ἄκρον φίλος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, ἠθροίξε τότε παρ' αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ διακεκριμένους ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ. Εἶχε δὲ γνωρίσει εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν τὸν Τάσσον τὸν ὁποῖον ἀμέσως ἐζήτησε καὶ προσεκάλεσεν ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ μεταβῇ εἰς Ῥώμην. Εἰς τοιαύ-

την αἴτησιν ὁ Τάσσος δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἀντισταθῇ, ἡσθάνετο ὅμως μεγίστην θλίψιν καταλείπων τὸν ἥρεμον καὶ φειδρόν βίον τὸν ὁποῖον διῆγε. Ἀλλ' ὁ πάπας, οἱ ἀνεψιοὶ του καὶ ὅλη ἡ αὐλὴ ἔκκαμον τῷ Τάσσῳ ὑποδοχὴν ἱκανὴν ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ λησμονήτῃ ἐκεῖνο ὅπερ διὰ παντὸς ἔχανε.

Ἀλλ' ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἐγεννήθησαν ἐν τῇ αὐλῇ σκάνδαλα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὑπῆρχε κίνδυνος μὴ διαταρχθῇ ἡ ἀρμονία τῆς παπικῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ὁποίων αὐτὸς ἦτο ὁ ἀθῶος αἴτιος, ἀπεράσισε νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν προφασιζόμενος ὅτι εἶχεν οἰκιακὰς ὑποθέσεις καὶ δίκας ἐκκρεμεῖς εἰς τὰς ὁποίας ἀφύκτως ἔπρεπε νὰ δώσῃ πέρας.

Τοῦτον γενομένου, φοβούμενος ὁ καρδινάλιος τοῦ ἁγίου Γεωργίου μήπως στερηθῇ τῆς εὐτυχίας τοῦ νὰ συνεχαστρέφῃται ἐλευθέρως καὶ ἔχῃ μεθ' αὐτοῦ τὸν Τάσσον, προέτεινεν εἰς τὸν θεῖον του νὰ στέψωσιν αὐτὸν, λευκοπόλιον ἤδη, ἐν τῷ Καπιτωλείῳ, ὡς πρότερον ἐγένετο καὶ διὰ τὸν Πατράρχην.

Γίνονται λοιπὸν ὅλαι αἱ προετοιμασίαι τῆς μεγάλης ἐκείνης δημοσίου ἑορτῆς, τὴν ὁποίαν οἱ πεπαιδευμένοι καὶ οἱ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδέποτε ἠθέλον φαντασθῇ καὶ ἦτις ἔμελλε μίαν ἡμέραν νὰ νοθευθῇ καὶ νὰ ἐκπορευθῇ ὑπὸ ἀπογόνων ἀγενῶν καὶ ἐκτεθηλυμένων, καθὼς βλέπομεν τοῦτο γινόμενον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ὁ Τάσσος ἐπιστρέφει. . .

Ἀλλ' ὦ τῆς τύχης σκληρὰ περιπέτεια, καὶ ἀπείρους σοφίας ἀπόκρυφοι βουλαί. . . Ἡ ἀσθένεια ἣτις κατ' ὀλίγον καὶ βαθμυδὸν κατέτρωγε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του ἐκρήγνυται αἰφνης ἀγρίᾳ καὶ ἀπαιτελεσματικῇ, ὁ δὲ Τάσσος ἀποθνήσκει τὴν προτερσίαν τῆς ἐν τῷ Καπιτωλείῳ στέψεως του, τὴν παρκαμνὴν τῆς δόξης του, τὴν 13 Ἀπριλίου τοῦ 1593.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἐλεεινὸς καὶ ἀξιοδάκρυτος βίος τοῦ ἀθανάτου ἐκείνου ποιητοῦ τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἠνάγκασε νὰ στιχουργήτῃ περὶ τὸ ἔδωμον ἔτος τῆς ἡλικίας του, νὰ τελειώσῃ τὸ ἀριστοῦργημά του, τὴν ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὸ τριακοστὸν καὶ νὰ μείνῃ ἐρωτόληπτος μέχρι θανάτου· τοιοῦτος ἐπαναλαμβάνων ὑπῆρξεν ὁ ἐλεεινὸς καὶ ἀξιοδάκρυτος βίος ἐνὸς τῶν λαμπροτέρων νοῶν ὅσους ποτε ἡ Ἰταλίᾳ καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐγέννησε.

Τὸ σῶμα του ἐνεταφιάσθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου. Ἀνήγειραν δὲ αὐτῷ μνημεῖον

οἱ τοῖς μονῆς ταύτης καλόγηροι, φέρον ἐπιγραφὴν τοιαύτην.

TORQUATI TASSI
OSSA HIC JACENT
HIC, NE NESCIUS ESSET, HOSPE
FRATRES HUIUS ECCLESIAE
POSERUNT. (1)

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Κ. ΝΑΟΥΜ.

ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΥΠΗΡΞΕ ΝΑΠΟΛΕΩΝ.

Ναπολέον ὁ Βοναπάρτης, περὶ οὗ τοσαῦτα ἐλέγχθησαν καὶ ἐγράφησαν δὲν ὑπῆρξε ποτέ· εἶναι πρόσωπον ἀλληγορικόν, εἶναι ὁ ἥλιος προσωποποιημένος. Ἡ δὲ διαβεβαίωσις ἡμῶν αὕτη καταδειχθήσεται σαφέστερον ἀφοῦ ἀποδείξωμεν ὅτι ὅσα ἐδημοσιεύθησαν περὶ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου ἐρανίσθησαν ἅπαντα ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἰδωμεν ἐν συνόψει τί λέγουσι περὶ τοῦ ἐνδόξου τούτου ἀνδρός.

Α', λέγουσιν, ὅτι ἐκαλεῖτο Ναπολέον Βοναπάρτης,

ὅτι ἐγεννήθη εἰς νῆσόν τινα τῆς Μεσογείου,

ὅτι ἡ μήτηρ του ἐκαλεῖτο Λαιτίτσια,

ὅτι εἶχε τρεῖς ἀδελφάς καὶ τέσσαρας ἀδελφοὺς, ὧν τρεῖς μόνον ὑπῆρξαν βασιλεῖς,

ὅτι κατέπαυσε μεγάλην τινα ἐπανάστασιν,

ὅτι εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ δεκαεξὶ στρατάρχας τοῦ κράτους ὧν δώδεκα μόνον ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ,

ὅτι ἐθριάμβευσεν εἰς τὴν μεσημβρίαν καὶ ὅτι ἡττήθη εἰς τὸν βορρᾶν,

ὅτι, τέλος, μετὰ δωδεκαετῇ βασιλείᾳ, ἦν ἤρξατο ἐλθὼν ἐξ Ἀνατολῶν, ἔδυσεν εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Λύτσεως.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ μάθωμεν ἐὰν αἱ διάφοροι αὗται μερικότητες ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ἡλίου ἢ εἰκῇ καὶ ἄνευ λόγου ἀπεδόθησαν εἰς αὐτόν. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ὅστις δῆποτε ἀναγνώσῃ τὰ γραφόμενα ἡμῶν εὐχερῶς εἰς τοῦτο θέλει περῆναι.

Καὶ πρῶτον ἅπαντες γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος καλεῖται Ἀπόλλων παρὰ τῶν ποιητῶν ἢ δὲ διαφορὰ μετὰ τοῦ ὀνόματος Ἀπόλλων καὶ Ναπολέον δὲν εἶναι μεγίστη· καταδειχθήσεται δὲ ἐτι σμικροτέρα ἐὰν ἀνέλθωμεν εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν, ἥτοι τὴν παραγωγὴν τῶν δύο τούτων λέξεων.

(1) Ἐνταῦθα κεῖνται τὰ ὀνόματα τοῦ Τουρκουάτου Τάσσου, ἵνα δὲ μὴ ἦναι ἀγνωστον ποῦ κεῖνται, ἐπέγραψαν ταῦτα οἱ μοναχοὶ τοῦ μονηδρίου τούτου.

Γνωστὸν ὅτι τὸ ὄνομα Ἀπόλλων, ὅπερ σημαίνει καταστροφεὺς, ἀπεδόθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἥλιον, ἕνεκα τοῦ λοιμοῦ ὃν ἐπεμψεν αὐτοῖς ἐστρατοπεδευμένοις περὶ τὴν Τροίαν, ἔνθα μέρος τοῦ μεγαθύμου αὐτῶν στρατοῦ ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος καύσωνος καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐνσκηψάσης ἐπιδημίας, διὰ τὸν πάνυ ἀνοίκειον καὶ ὑβριστικὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ ἥρως Ἀτρεΐδης Ἀγαμέμνων ἀπέπεμψεν ἀκέοντα τὸν πολιοῦτρινχα ἱερεὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν φλόστοργον πατέρα τῆς βοώπιδος καὶ λευκώλενου Χρυσήδου· Χρῦσιν, αἰτήσαντα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Ἡ δὲ ζωνρὰ φαντασία τῶν ἐλλήνων ποιητῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀτυχοῦς τυφλοῦ τῆς Σμύρνης ῥαψωδοῦ, μετεποίησεν εἰς πύρινα βέλη τὰς φλογεράς τοῦ φωστῆρος τῆς ἡμέρας ἀκτῖνας, ἅτινα ὁ παρωρισμένος θεὸς, χωόμενος κῆρ, ἔρριψε κατ' αὐτῶν πανταχόθεν ἵνα ἐκδικήσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς· τοὺς ὑβριστάς τοῦ εὐνοουμένου αὐτοῦ ἱερέως καὶ ἅτινα θὰ τοὺς ἐξωλόθρευον ἀφεύκτως ἅπαντας, ἐὰν, ἵνα κατευνάσῃ τὴν δικαίαν ὀργὴν αὐτοῦ, δὲν ἀπέδιδον τὴν παραίτιον ὄλων αὐτῶν τῶν δυστυχημάτων αἰχμάλωτον Χρυσήδην, ὅπως πρὸς τοῦτο καὶ ὁ πολυῖδμων μάντις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Κάλχας ὁ Θεστορίδης εἰς τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ Α. Ἰλιάδος 97—100

« Οὐδ' ὅγε πρὶν Δαναοῖσιν αἰκία λοιγὸν ἀπώσσει
» πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἐλικώπιδα κούρην
» ἀπριάτην, ἀνάποινον, ἄγειν δ' ἱερὴν ἐκατόμβην
» εἰς Χρῦσιν· τότε κέν μιν ἱλασάμενοι πεπίθοιμεν. »

Πιθανώτατα λοιπὸν τότε καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες τὸν Ἥλιον Ἀπόλλωνα, ἀλλ' οἷα δῆποτε καὶ ἐὰν ἦ ἡ περίστασις ἢ ἡ αἰτία δι' ἣν ἀπεδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν Ἥλιον, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ λέξις Ἀπόλλων σημαίνει καταστροφεὺς, ἐξολοθρευτής· ὥς ἡ Ἀπόλλων καὶ Ἀπολέον εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, διότι παράγονται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐλληνικοῦ ῥήματος ἀπολλέω ἢ ἀπολέω, ὅπερ σημαίνει χάνω, φονεύω, ἐξολοθρεύω· εἰς τρόπον ὥστε ὁ νομιζόμενος ἥρως τοῦ αἰωνός μας, ὅστις ἐκαλεῖτο Ἀπολέον, σημαίνει ὅτι εἶχε τὸ αὐτὸ ὄνομα μὲ τὸν Ἥλιον, καὶ οὕτω συμπληροῖ ἅπασαν τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος τούτου, καθότι μᾶς τὸν περιέγραψαν ὡς τὸν μέγιστον καταστροφέα τῆς ἀνθρωπότητος ἀφ' ὅσους ὑπῆρξαν ποτέ! — Ἀλλ' ἴσως μᾶς ἀντεῖπωσιν ὅτι τὸ ἄτομον τοῦτο ἐκαλεῖτο Ναπολέον καὶ οὐχὶ Ἀπολέον, κατὰ συνέπειαν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸ ὄνομά του ἐν ἀρχικὸν γράμμι